

SIVILOMBUDSMANNEN

Barne- og likestillingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO
(Elektronisk via postmottak@bld.dep.no)

Vår referanse
2016/2901

Deres referanse
16/2687

Vår saksbehandler
Karen Haug Aronsen

Dato
5.12.2016

Hørings svar - forslag til endringer i håndhevingsapparatet på diskrimineringsområdet

Det vises til høringsnotat 19. oktober 2016 og samtale 1. desember 2016 mellom ekspedisjonssjef Hege Nygård og seniorrådgiver Karen Haug Aronsen, der det ble gitt utsatt frist for svar til mandag 5. desember 2016.

Under henvisning til konstitusjonelle hensyn foreslår departementet i høringsnotatet punkt 8.4.1.2 at Likestillings- og diskrimineringsnemnda ikke skal kunne treffe bindende vedtak overfor Stortinget og dets organer, men skal kunne avgi ikke-bindende uttalelser overfor Stortinget og dets organer. I samme punkt har departementet påpekt at «ifølge Grunnloven § 75 bokstav l) skal sivilombudsmannen "føre kontroll med den offentlige forvaltning og alle som virker i dens tjeneste, for å søke å sikre at det ikke utøves urett mot den enkelte borger". Det innebærer også at Sivilombudsmannen fører tilsyn over saksbehandlingen i ombudet og nemnda.»

Til departementets orientering kan opplyses at ombudsmannen siden 2004 har behandlet mer enn 45 saker som følge av klager på LDO eller nemndas virksomhet. I tillegg til slike klagesaker kan ombudsmannen ta opp saker overfor LDO og nemnda av eget tiltak, noe som blant annet er gjort i 2016. For at ombudsmannen skal beholde den nødvendige legitimitet og gjennomslagskraft overfor både borgerne og forvaltningen, er det helt vesentlig at ombudsmannens virksomhet selv overholder lover og regler.

Om Sivilombudsmannens interne virksomhet skulle bli gjenstand for Likestillings- og diskrimineringsnemndas kontroll i form av ikke-bindende uttalelser, så ville det tilsynelatende kanskje kunne bygge opp om borgernes tillit til at ombudsmannens egen virksomhet overholder lover og regler. Men sikkert er det ikke, jf. nedenfor.

Så vel tungtveiende konstitusjonelle hensyn som vesentlige reelle hensyn taler mot at nemnda gis kompetanse til å utøve kontroll av ombudsmannens interne virksomhet, og på bakgrunn av slik kontroll avgi ikke-bindende uttalelser overfor Sivilombudsmannen.

Konstitusjonelle hensyn

Konstitusjonelle hensyn og det konstitusjonelle prinsippet om maktfordeling tilsier at Sivilombudsmannen ikke skal kontrolleres av de organene ombudsmannen er satt til å

kontrollere. Det forhold at det er Stortinget (herunder Stortingets organer) som kontrollerer regjeringen (og regjeringens underliggende organer), ikke omvendt, er et tungtveiende argument for at Sivilombudsmannen ikke skal underlegges Likestillings- og diskrimineringsnemndas kontroll, selv ikke i form av ikke-bindende uttalelser.

Som departementet selv har påpekt kommer det konstitusjonelle forholdet positivt til uttrykk i lovgrunnlaget for ombudsmannsordningen, Grunnloven § 75 litra I og sivilombudsmannsloven. Det kommer også til negativt uttrykk i flere lover, der det er inntatt bestemmelser om at loven ikke gjelder for «organer for Stortinget» eller lignende. Som eksempler på dette kan nevnes forvaltningsloven § 4, offentleglova § 2 tredje ledd, mållova § 2 bokstav a, arkivlova § 5 og tjenestemannsloven § 6.

Reelle hensyn

Reelle hensyn taler også for at Sivilombudsmannen ikke skal underlegges Likestillings- og diskrimineringsnemndas kontroll. Ved en slik gjensidig kontroll av hverandres saksbehandling og beslutninger vil det kunne være en fare for at det tas hensyn til denne gjensidigheten, for eksempel i form av servilitet, eller i form av en ekstra streng bedømming av den andre. Selv om dette ikke nødvendigvis vil være tilfellet, vil det uansett være en fare for at den andre virksomheten eller publikum kan oppfatte at slike hensyn tas. Dette er prinsipielt betenkelig. Påstander om diskriminering hos Sivilombudsmannen bør derfor håndteres på andre måter, eksempelvis i domstolene.

Oppsummering

På bakgrunn av ovenstående ber Sivilombudsmannen om at Likestillings- og diskrimineringsnemnda ikke gis kompetanse til å avgi ikke-bindende uttalelser overfor Sivilombudsmannen.

Ut over dette har ombudsmannen ingen merknader til høringsnotatet.

Aage Thor Falkanger
sivilombudsmann

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet underskrift.